

Hvis Christiana Albertina holder, hvad de to første hefter lover, og såfremt man vil udarbejde akkumulerede registre, vil tidsskriftet kunne udvikle sig til en meget nyttig håndbog i Kielske universitetsforhold.

JØRGEN TVEVAD

Revue Internationale d'Histoire Militaire. 1967. No. 26 (Vol. VII: 1). Edition suédoise. Stockholm, Militärhistoriska Förlaget, 1967. 167 s. 25 sv. kr.

I marts 1967 udsendte Commission d'Histoire Militaire Comparée under Comité International des Sciences Historiques sit 26. årsskrift, redigeret af kommissionens svenske sektion. Årsskriftet, der for dette år – når en kort indledende udtalelse på fransk fra den internationale kommissions sekretariat undtages – er på engelsk, omfatter en introducerende oversigt og syv større artikler.

Den første og længste artikel »Kunstner og militærhistoriker – Erik Dahlbergs undersøgelser og skrifter om Carl X Gustavs krige« er skrevet af kaptajn *Arne Stade*, der fornylig erhvervede doktorgraden ved sit arbejde med netop Carl Gustav-krigene. Dahlberg har i høj grad præget den senere opfattelse af hændelsesforløbet i de nævnte krige; han overlod den svenske rigshistoriker Samuel Pufendorf sit omfattende skriftlige materiale og leverede grundlaget for den væsentligste del af de 114 stik, som illustrerer »De rebus a Carolo Gustavo gestis«, hvis førsteudgave tryktes 1696 i Nürnberg. Stade analyserer sammenhængen mellem Dahlbergs efterladenskaber og Pufendorf-udgaverne og påviser, at Dahlberg i skrift som i streg vel ofte tager fantasien i brug.

Oberstløjtnant *Nils Palmstierna*, der efteråret 66 afløste oberst Børje Furtenbach som chef for Den militärhistoriska Avdelningen vid Militärhögskolan, behandler emnet »Svenske hærofficerer som instruktører i afrikanske og asiatiske lande«. Det drejer sig om en ganske omfattende virksomhed i Congo 1883–1914, i Persien 1911–14 og i Etiopien 1934–36 og 1945–64. Til slut peger forfatteren på Sveriges aktuelle deltagelse i FN's fredsbevarende operationer adskillige steder i verden. Det har ialt drejet sig om 25.000 mand, og af Sveriges 3000 linieofficerer har en trediedel tjent for FN.

Oberst *Furtenbach* behandler hæftets mest nutidige emne »Sverige under 2. verdenskrig – bevæbning og beredskab«. Forfatteren illustrerer indledningsvis, at Sverige mødte 2. verdenskrig med et i enhver henseende utilstrækkeligt militært forsvar – fra 1925 reduceredes Sveriges hær fra 12 til 5 divisioner, og udrustningen var i vid udstrækning forældet. I de følgende afsnit belyses den imponerende indsats, som Sverige i de første krigsår præsterede for at gøre sit forsvar til et effektivt politisk instrument. Groft taget udvikledes hele forsvaret til dobbelt styrke og moderniseredes gennemgribende. Interessant er det at konstatere, hvorledes svensk beredskab smidigt og prompte fulgte den internationale situations udvikling i krigsperioden. Furtenbach slutter med at understrege, at periodens vigtigste lære – den tid det taget at bygge et effektivt forsvar op – ikke er blevet tabt af syne i efterkrigstidens Sverige.

»Slaget ved Poltava i nyere svensk militærhistorisk litteratur« er emnet for den næste afhandling, der er skrevet af overarkivar ved det svenske rigsarkiv, dr. *Nils F. Holm*. Her omtales en halv snes arbejder, der i dette århundrede har

set dagens lys fortrinsvis i Sverige om det nævnte slag i 1709. Overarkivaren ved Krigsarkivet i Stockholm, dr. *Alf Åberg*, redegør i den følgende afhandling for den levende aktivitet, der i de senere år er udfoldet med udgivelse af svenske regimentshistorier. Åberg nævner, at det efterhånden er almindeligt i Sverige, at civile historikere samarbejder med militære på dette felt, hvor tidligere en overvældende interesse for krigsbegivenheder gjorde sig gældende; denne rene krigshistoriske interesse er de senere år suppleret med blikket for økonomiske og sociale faktoreres indflydelse på troppernes moral og optræden.

I den næste afhandling »Slagmaleriet som historisk kilde« giver museumsinspektør ved Orlogsmuseet i Karlskrona, dr. *Olle Cederlöf*, en indføring i dette emnes principper. Cederlöf fastslår, at området hidtil kun er lidet indgående studeret; han foretager en principiel opdeling af slagmaleriet m. h. t. dets primære hensigt således: 1) glorificerende, 2) berettende, 3) analyserende og 4) dekorativ. Ud fra en gennemgang af typiske eksempler op gennem historien, vurderer Cederlöf de 4 kategoriers værdi som historisk kilde.

Såvel den lige nævnte afhandling som den følgende og sidste: »Den svenske stats trofæsamling« er forsynet med en række velvalgte illustrationer, der nyder godt af hæftets fine papirkvalitet. Den svenske trofæsamling, der er en af de fineste i verden, præsenteres af dens leder, dr. *Arne Danielsson*, der redegør for samlingens omtumlede tilværelse, indtil den 1960 havnede i Det kgl. Armémuseum. Samlingen omfatter i hovedsagen godt fire tusind faner, hvoraf næsten 300 er udstillet dels i museet, dels i Riddarholmskyrkan. Allerede i perioden 1683–1704 udførte trofæmaleren Olof Hoffmann 2300 farvelagte tegninger af samlingens genstande, og i vort århundredes første 10-år kom hertil yderligere 1000 kopier, der sammen med et udførligt 30-binds katalog fra 1685 beror i militærarkivet. Den store værdi af dette tidligt udførte arbejde vil fremgå af, at kun 10 pct. af fanerne indtil nu har kunnet konserveres forsvarligt. Afsluttende beskrives en række østrigske, danske, polske og russiske klenodier.

Den internationale militærhistoriske kommissions 26. årsskrift vidner klart om svensk militærhistorisk virkes bredde og høje niveau; fra svensk side tilsluttede man sig det internationale samarbejde allerede kort efter 2. verdenskrig, og man har forestået redaktionen af årsskrifterne i 1949 og 55. Med den anledning, som nærværende omtale giver, er det nærliggende med beklagelse at pege på den stagnation – for ikke at sige det forfald – der har præget den officielle danske militærhistoriske virksomhed siden 2. verdenskrig, og som hidtil har hindret dannelse af nogen dansk kommission i det internationale samarbejde, hvori foruden Sverige også Norge og Finland deltager.

HELGE KLINT

Afdeling agrarische geschiedenis landbouwhogeschool. A.A.G. Bijdragen 13. Wageningen 1965. 274 s.

A.A.G. Bijdragen 13 indeholder bl. a. et par større afhandlinger vedrørende erhvervs- og befolkningsforhold af mere hollandsk-lokalhistorisk karakter, samt en diskussion mellem flere hollandske forskere om overgangen til protestantismen i de nordlige nederlandske distrikter 1656–1726, statistisk belyst. Men